

Weber: družb moč je sposobnost, da svoje interese uveljavimo kljub nasprotovanju drugih. O **oblasti** govorimo takrat, ko moč postane legitimna in jo podrejeno prostovoljno sprejemajo ter imajo za upravičeno, legitimno. Je institucionalizirana oblika moči. **Razlika med družb močjo in oblastjo** je predvsem v tem, da gre pri moči izključno za prisilo, pri oblasti pa za prostovoljno podrejanje, ker imajo ljudje od nje vsaj minimalno korist. **TRADICIONALNA OBLAST:** je bila značilna za fevdalne družbe, danes jo lahko najdemo v enostavnih – plemenskih družbah. Svojo legitimnost utemeljuje na splošnem sprejemanju tradicije kot stalne in nespremenljive. Oblast je osebna in se izraža kot neposredno podrejanje ljudi vladarju. **KARIZMATIČNA:** svojo legitimnost utemeljuje na izrednih osebnostnih značilnostih vodij, v katere verjamejo podrejeni. Gre za močno čustveno povezanost med vodjo in privrženci, ki je značilna predvsem za prelomna in kritična družb obdobja. **RACIONALNA:** značilna za sodobne D in se legitimira na podlagi jasnih pravil, zakonov in predpisov, ki veljajo tako za člane družbe kot tudi za nosilce oblasti. Ta tip se v sodobnih D deli na zakonodajno, izvršilno in sodno oblast, kar omogoča, da posvečena oblast druga drugo nadzirajo. **DRŽAVA** v današnjem pomenu besede je moderna tvorba, ki izhaja iz 18. st., ko se je na teoretskem področju jasno pokazalo razlikovanje med družbo kot tako – civilno družbo in njenim formalnim mehanizmom, ki omogoča delovanje – DRŽAVO. Državo predstavlja zapleten sistem političnih institucij, ki so dosegle relativno stabilno oblast na nekem področju, podpira pa jih pravni sistem z zakoni. **TEORIJE O NASTANKU DRŽAVE:** TEORIJE DRUŽB DOGOVORA: **Thomas Hobbes** je že v 17. st. razlagal, da državo ustvarjajo ljudje z dogovorom, nanjo prenesejo svoje tri pravice (postavljanje zakonov, izvrševanje zakonov in kaznovanje kršiteljev zakonov), država jih v zameno varuje (življi, svobodo, lastnino). Hobbes je bil prepričan, da ljudje ustvarijo državo, ker so po naravi razdiralni in nasilni ter se tako zavarujejo. V nasprotju z njim je v 18. st. Jacques **Rousseau** trdil, da so ljudje po naravi dobri, da jih je pokvarila šele privatna lastnina, in da so ustvarili državo samo zaradi zavarovanja privatne lastnine. **SODOBNE TEORIJE DRŽAVE: funkcionalistične:** kot glavno nalogo države izpostavljajo, da uveljavlja norme, ureja dej v vsakdanjem življenju družbe in posreduje v konfliktnih med družb skupinami. Država torej skrbi za obstoj in razvoj D. **Teorije elit:** na različne načine razlagajo skupno stališče, da tudi v sodobnih državah včino odločitev sprejema majhen krog ljudi – elita in da delujejo predvsem v svojem in ne toliko v družb interesu. **C. Wright Mills** je še poudaril, da današnja elita oblasti tvorijo močni vojaški, ekonomski in politični vodje, ki držijo vse pomembne družb položaje v svojih rokah in preko javnih medijev manipulirajo s člani družbe. **Konfliktna:** državo razlagajo samo kot sredstvo, s katerim si ena družb skupina zagotavlja moč nad drugimi. Prepričani so, da moč izhaja iz ekonomskih področij, torej imajo glavno moč v državi lastniki proizvodnih sredstev, ki za ohranitev svojega položaja predstavljajo lastne interese kot družbene (ideologija vladajočega razreda). **Pluralistični pristop:** izraža prepričanje, da je družba razdeljena na številne skupine, ki imajo različne interese, nobena od njih pa ni prevladujoča. Država po tem stališču obstaja in deluje kot posrednik med interesi nasprotujočih si družb skupin za vpliv na oblast.

POLIT SISTEMI: totalitarizem: v totalnih političnih sistemih ima vsa moč v rokah (karizmatični) posvečeni in ozek krog njegovih pristavev, ostali člani družbe pa nimajo možnosti sodelovati pri sprejemanju političnih odločitev. **Demokracija:** v demokraciji naj bi se upoštevala volja ljudstva – vsi člani družbe naj bi imeli možnost sodelovati pri političnih odločitvah. Danes govorimo o dveh oblikah demokracije, ki obstajata v sodobnih D: predstavniška (posredniška): volja ljudstva se v tej obliki izraža na splošnih volitvah, na katerih volivci volijo predstavnike, ki bodo odločali v imenu ljudstva, v skladu z obstoječimi zakoni in po lastni vesti in **direktna (neposredna):** ta model demokrat odločanja se v sodobnih D uporablja samo občasno, saj predpostavlja sodelovanje vseh volivcev pri odločanju o družb pomembni problematiki (referendum). **CIVILNA DRUŽBA** je drugo veliko področje politične dejavnosti. Civilno D, tako kot državo, sestavlja sklop političnih institucij, preko katerih se org in izvajajo določene družb dej. **Izraz civilna D je uporabil JOHN LOCKE** in mu je pomenil prostor svobodne iniciative posvečeni. **V sodobnem pomenu besede pomeni:** družb prostor, v katerem lahko deluje vsak član družbe, v katerem se izkazujejo, ohranjajo in razvijajo človekove pravice, v katerem se preko njenih političnih institucij izvaja nadzor nad delovanjem države. **POLIT INSTITUCIJE:** politične institucije države: zakonodajna oblast (parlament), izvršilna (predsednik, vlada, javna uprava, lokalna uprava, policija, vojska), sodna (sodišče, tožilstvo, obramba). **Polit. institucije civilne družbe:** javnost, politične stranke, interesne skupine, družb gibanja. **POLIT STRANKE IN INTERESNE SKUPINE:** politične stranke začnejo nastajati v drugi polovici 19. st., najprej v okviru meščakov, kasneje del razreda, najkasneje pa kot obliki politične organiziranosti kmetov. So organizacije, ki so imele v začetku svojega nastajanja izrazit razredni značaj, danes se je ta naravnost na interese posvečeni družb sloja večinoma izgubila. **Interesne skupine** so se oblikovale šele v 20. st., zastopajo posebne interese oziroma družb skupin. Glede na cilje svojega delovanja jih delimo na: **zaščitne (protektivne)**, ki ščitijo predvsem interese določenih družb skupin (sindikati, poklicna združenja, org delodajalcev); **ciljne (promotivne)**, ki s svojim delovanjem predstavljajo določene družb cilje (varovanje okolja, boj proti mučenju živali, drugačen življenjski slog). **Razlike med političnimi strankami in interesnimi skupinami:** 1. politične stranke si prizadevajo priti na oblast, interesne S želijo pridobiti in ohraniti vpliv na odločitvene oblasti (pridobivanje javnega mnenja, državljanska nepokorščina, lobiranje, korupcija). 2. politične stranke na volitvah nastopajo s svojimi programi in kandidati, interesne S lahko samo podpirajo kakšno stranko ali njenega kandidata (prispevki v skladi političnih strank, medijska podpora posvečeni). 3. politične stranke zaradi težnje po čim širši podpori volivcev zastopajo širše in splošne družb interese, interesne skupine se zavzemajo za natančno določene, včasih ozko usmerjene interese. 4. politične stranke so večinoma trajnejše, interesne S pa razpadejo, ko zadovoljijo interes, ki je bil vzrok njihovega nastanka. **VOLILNO VEDEJE LJUDI:** po Mooru na politične odločitve ljudi vpliva pet dejavnikov: 1. **razredna pripadnost volivcev:** pripadnost posvečeni razredu ali delu razreda oblikuje stališča in interese ljudi, katere nato zastopajo posvečeni politične stranke. 2. **področje prebivališča volivca:** tudi področje, iz katerega izhaja volivec oblikuje njegov stil življenja, njegove potrebe in interese, ki jih tudi lahko vključijo posvečeni stranke v svoje politične programe. 3. **image (znanja podoba) stranke ali kandidata:** v času, ko nas vedno bolj obkrožujejo javni mediji, ti v veliki meri ustvarjajo tudi javno podobo in mnenje, na podlagi katerih se volivci (predvsem pri instrumentalnem modelu volitev). 4. **spol in starost volivcev:** analize rezultatov kažejo, da se ljudje ne glede na druge dejavnosti odločajo tudi glede na spol in starost. 5. **drugačnosti volivcev:** rasna, nacionalna, verska ali druga drugačnost volivcev vpliva, da se ljudje odločajo za politične stranke, ki v svojih programih niso negativno usmerjeni proti njim.